

Top25snuff

www.top25snuff.com

Uprawa tytoniu w Polsce

25

Polski Monopol Tytoniowy.
Uprawa tytoniu w Polsce

Wydano z okazji Powszechnej Wystawy Krajowej
w Poznaniu

1928

strona 1/6

Wojna światowa zmusiła wiele państw europejskich do zwrócenia uwagi na krajową uprawę tytoniu. Gdy w czasie wojny z powodu zupełnego niekiedy odcięcia od krajów produkujących tytoń powstawały w krajach Europy nieprzezwyciężone trudności w nabywaniu tytoniu, w czasie zaś powojennym wskutek złego stanu waluty i innych czynników ceny surowca ciągle wzrastały, wyłoniło się zagadnienie samowystarczalności państwowej w dziedzinie produkcji surowca tytoniowego.

Szeroko rozwinięta uprawa tytoniu, o ile warunki klimatu i gleby a nią pozwalają, przynosi w wielu kierunkach poważne dla kraju korzyści, wpływa bowiem dodatnio na ukształtowanie się bilansu handlowego państwa, zatrzymując w kraju wielomiljonowe sumy, któreby w czasie zakupu zagranicznego odpłynęły za granicę, przyczynia się do rozwiązania palącej sprawy bezrobocia powojennego, dając zatrudnienie wielu siłom robotniczym, i otwiera rolnikom tak pożądane obecnie nowe źródło dochodów z ich gospodarstw.

Przedstawione korzyści są ze wszech miar pożądane dla Polski, dlatego też od chwili jej odrodzenia czynniki rządzące dążą usilnie do wzmożenia produkcji tytoniu w kraju, pozwalającej na uniezależnienie się w pewnym bodaj stopniu od zagranicznych rynków tytoniowych.

Zadanie rozwoju uprawy tytoniu w Polsce zostało ułatwione przez wprowadzenie monopolowego systemu opodatkowania tytoniu, który to system daje Państwu możliwość regulowania krajowej produkcji surowca tytoniowego stosownie do zapotrzebowania spożywczego tudzież środki materialne dla wzmożenia i podniesienia produkcji tytoniu.

To też Polski Monopol Tytoniowy od początku swego istnienia, t. j. od roku 1922, stara się usilnie o wzmożenie produkcji tytoniu w kraju, a staranie te, mimo poważną przeszkodę w postaci zakorzenionego od czasów wojny zbyt małego poszanowania interesów Skarbu Państwa przez zaczną część plantatorów i mimo paraliżowanie tych starań ujemnymi zarządzeniami, wydawanymi w interesie nie Skarbu Państwa, lecz w interesie włościactwa (dozwolanie uprawy tytoniu na własny użytek), stopniowo osiągają pomyślne wyniki, dając w roku 1928 z krajowej produkcji prawie 6.500.000 kg. tytoniu, co stanowi powyżej 25% ogólnego zapotrzebowania surowca tytoniowego w kraju.

Rozwój uprawy tytoniu uzależniony jest jednak od warunków klimatu i gleby. Zupełnie normalny rozwój tytoniu zasadniczo wymaga klimatu ciepłego. Roślina tytoniowa może być jednak, wskutek posiadanych przez nią w wysokim stopniu właściwości przystosowania się uprawianą przy odpowiednich zabiegach i w klimacie umiarkowanym. Jednak nie ulega wątpliwości, że jakość tytoniu obniża się stosownie do oddalenia miejsca uprawy od strefy gorącej. W każdym razie wszędzie, gdzie może być uprawiane wino, może być też wyprodukowany dobry do palenia tytoń.

W Polsce klimat umożliwia uprawę tytoniu dzięki stosunkowo dużej ilości dni ciepłych w lecie, częstych deszczom i naogół późnym przymrozkom w jesieni.

Na plon tytoniu wpływa oprócz klimatu także rodzaj i położenie gleby, a głównie jej bogactwo pokarmowe. Najlepiej do uprawy tytoniu nadają się gleby lekkie i średnio zwięzłe o przepuszczalnym podłożu, przezczem pożądaną jest zasobność gleby w wapno i próchnicę. Odpowiednie do uprawy tytoniu są piaski, lössy, bielice, naogół gleby o przepuszczalnym podglebiu, gleby kwaśne zaś, zatrzymujące wilgoć, są nieodpowiednie. Tytoń wymaga gruntów o wystawie południowej lub południowo-wschodniej, zasłoniętych od wiatrów.

Wspomniane wymogi zarówno pod względem klimatycznym jak i glebowym posiada u nas przede wszystkim południowo-wschodnia Małopolska, t. j. południowa część województwa stanisławowskiego, dlatego też uprawa tytoniu w tych okolicach ma charakter powszechny i jest zjawiskiem stałym.

Polski Monopol Tytoniowy, pragnąc jednak otrzymać jak największą ilość krajowego surowca tytoniowego, nie ograniczał początkowo uprawy tytoniu do wspomnianych terenów i zezwalał na tę uprawę we wszystkich okolicach Rzeczypospolitej Polskiej. Wynik tej aukcji nie był jednak dodatni, wskutek czego Monopol zmuszony był ograniczyć uprawę tytoniu, poczynając już od roku 1924, do 6-ciu okręgów stałych, a mianowicie: 1) małopolskiego, 2) wołyńskiego, 3) grodzieńskiego, 4) pomorskiego, 5) śląskiego i 6) lubelskiego.

W zabiegach o wzmożenie krajowej uprawy tytoniu odgrywają rolę nie tylko jednak warunki klimatu i gleby, lecz także wymogi, stawiane surowcom tytoniowym pod względem fabrykacyjnym.

Tytonie, uprawiane dla wytworzenia fabrykatów tytoniowych, przeznaczonych do konsumpcji, można podzielić na cztery główne grupy, a mianowicie: tytonie papierosowe, tytonie cygarowe, tytonie fajkowe i tytonie machorkowe. Pierwsze dwie grupy tytoni obejmują gatunki od bardzo szlachetnych, wymagających do ich uprawy specjalnych gleb i ciepłego klimatu, do mniej szlachetnych, które można uprawiać w umiarkowanym klimacie na zwyczajnych glebach. Dla tytoni fajkowych uprawa nie jest decydującą, gdyż tytonie te dopiero przy przeróbce fabrykacyjnej nabywają odpowiednią wartość jakościową. Najmniej wymagające odnośnie warunków klimatycznych są tytonie machorkowe, można je bowiem uprawiać nawet w klimacie ostrzejszym od naszego.

Stosownie do powyższego podziału tytoniu na grupy podzielony został obszar uprawy tytoniu w Polsce na okręgi, w których wolno uprawiać tytonie tylko czerwono i różowo-kwitnące (papierosowe, cygarowe, fajkowe) oraz okręgi uprawy tytoni żółto-kwitnących (machorkowych).

Z licznych gatunków tytoni czerwonych i żółto-kwitnących uprawia się obecnie w Polsce: w okręgach małopolskich tytoń czerwono kwitnący papierosowy "węgierski ogrodowy", w okręgu śląskim tytoń cygarowy czerwono-kwitnący miejscowego pochodzenia, w innych okręgach uprawy tytonie żółto-kwitnące: machorkę "pomorską" i machorkę "brasile selvaggio". Poza okręgami uprawy tytoniu prowadzi się próby uprawy tytoni machorkowych w województwie kieleckim.

W myśl obowiązujących przepisów, do uprawy tytoniu wymagane jest zezwolenie Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego. Plantatorzy tytoniu obowiązani są zbiór liści tytoniowych w całości dostarczyć monopolowi tytoniowemu, dla własnego użytku nie można uprawiać ani zatrzymywać tytoniu. Monopol Tytoniowy odbiera od plantatorów wyprodukowane liście po cenach, ustanowionych corocznie przez Ministra Skarbu. Ceny te ustanawia się przy współdziałaniu komitetu doradczego dla spraw uprawy tytoniu, w skład którego to komitetu wchodzi przedstawiciele Ministerstwa Rolnictwa, plantatorów tytoniu, organizacji rolniczych i Monopolu Tytoniowego. Ceny, ustalone i podane do publicznej wiadomości na wiosnę, w jesieni przez samym wykupem tytoniu podlegają rewizji. Począwszy od roku 1924 ceny wykupu tytoniu stale wzrastają i obecnie wynoszą: dla tytoni czerwono i różowo-kwitnących kwotę 1zł. 45 gr. do 3.20 zł. za 1 kg. stosownie do jakości, koloru i stanu liścia, a 1zł. 60 gr. do 1.75 zł. za kg. dla tytoni żółto-kwitnących. Przy oznaczaniu cen wykupowych za krajowy surowiec tytoniowy dąży się do zapewnienia plantatorowi zysku, odpowiadającego przynajmniej zyskowi z innych roślin przemysłowych, choćby przy tym zysku cena krajowego surowca przewyższała - jak to obecnie już ma miejsce - cenę kupna równoważycielskiego surowca zagranicznego. Za dowóz tytoniu do miejsca wykupu otrzymuje plantator wynagrodzenie w stosunku do wagi dostawionego tytoniu i odległości miejsca wykupu od plantacji. Poza cenami taryfowego i wynagrodzenia za dowóz przewidziana jest dla plantatorów tytoniu premia ilościowa. Nasienie tytoniowe dostarcza monopol plantatorom bezpłatnie.

Na rachunek należności za tytoń plantator tytoniu może otrzymać zaliczkę w wysokości 60% wartości przypuszczalnego zbioru w dwóch ratach, płatnych w okresie czasu od wysadzenia rozsady na grunt do zbioru tytoniu. Plantatorzy, uprawiający tytoń na przestrzeni gruntowej przynajmniej 2.500 m. kw., mogą otrzymać pierwszą ratę zaliczki jednocześnie z pozwoleniem na uprawę tytoniu. Ze względu na znaczne koszty inwestycyjne, związane z uprawą tytoniu na większych przestrzeniach dla celów przemysłowych, udziela Monopol Tytoniowy rolnikom, którzy zobowiążą się uprawiać tytoń przez przynajmniej 5-cioletni okres czasu na przestrzeni powyżej 1 ha, nisko oprocentowane (5%) długoterminowe pożyczki za zabezpieczenie hipotecznem.

Wspomniane zaliczki i pożyczki inwestycyjne mają za zadanie skłonić rolników do prowadzenia uprawy tytoniu w większych rozmiarach dla celów przemysłowych, obecna bowiem produkcja krajowego surowca tytoniowego opiera się przeważnie na małych plantacjach, a plantacje takie uniemożliwiają należyty dozór i prowadzone są przede wszystkim dla zaspokojenia niedozwolonej konsumpcji tytoniu.

Monopol Tytoniowy dąży jednak nie tylko do wzmożenia produkcji krajowego tytoniu pod względem ilościowym, ale czyni wszelkie wysiłki dla podniesienia uprawy tytoniu pod względem technicznym i wprowadzenia do uprawy, o ile krajowe warunki klimatu i gleby pozwolą, szlachetniejszych gatunków tytoni, niż dotychczas w kraju uprawiane.

Do przeprowadzenia tych badań służy personel urzędniczy i instruktorski z wykształceniem rolniczym, pozostający w bezpośredniej styczności z plantatorami, a ponadto założony w roku 1925 Zakład Doświadczalny Uprawy Tytoniu w Piadkach pod Kołomyją (województwo stanisławskie) na wzór podobnych stacji doświadczalnych zagranicznych.

Zadaniem tego zakładu są badania naukowe i praktyczne w dziedzinie uprawy i technologii tytoniu, produkcja doborowych nasion, oświatowa i popularyzacyjna działalność w zakresie uprawy tytoniu i t. p. Zakład ten poza własnym polem doświadczalnym prowadzi w poszczególnych okręgach uprawy plantacje doświadczalne i nasienne, poświęcając szczególną uwagę badaniom nad wprowadzeniem do uprawy w kraju szlachetnych tytoni papierosowych.

Celem dostosowania wyników badań w zakresie aktualnych zagadnień uprawy tytoniu do miejscowych warunków tak okręgów uprawy, jak i innych okolic Państwa, Polski Monopol Tytoniowy korzysta ze współpracy instytutów naukowo-rolniczych, stacji doświadczalno-rolniczych w Polsce subwencjonując je odpowiednio w tym celu.

Dla wytknięcia kierunku prac, podjętych celem ulepszenia uprawy tytoniu w Polsce, czynny jest przy Dyrekcji Polskiego Monopoli Tytoniowego specjalny Komitet, w którego skład wchodzi przedstawiciele wyższych zakładów naukowo-rolniczych, Ministerstwa Rolnictwa i zakładów rolniczo-doświadczalnych.

Wyniki dotychczasowej działalności Polskiego Monopoli Tytoniowego w zakresie uprawy tytoniu przedstawia następujący przegląd okresu od roku 1924 do roku 1928.

Rok	Ilość plantatorów	Obszar w ha.	Zbiór w kg.	Wydajność z 1 ha w kg.	Średn. wielk. plant. w m ²
1924	24.107	679	630.946	928	282
1925	22.385	861	859.386	997	385
1926	33.460	1555	2.330.424	1498	464
1927	49.246	2889	4.800.161	1661	586
1928	48.838	3821	6.489.900	1690	782

STATUS UPRAWY TYTONIU W ROKU 1928

L. p.	Okręg uprawy	Ilość plantatorów	Przestrzeń uprawy w ha.	Zbiór w kg.	Wydajność z 1 ha w kg.	Średn. wielk. plant. w m ²
1.	małopolskie	38.578	3.064	5.622.108	1834	793
2.	śląski	132	16	41.362	2655	1188
3.	wołyński	6.794	368	406.996	1105	541
4.	lubelski	2.232	161	187.600	1170	721
5.	grodzieński	1.015	169	136.300	800	1665
6.	pomorski	87	47	96.100	2440	5402

Jak z zestawienia tego wynika, najwyższy przeciętny zbiór surowca tytoniowego z 1 ha otrzymał Monopol Tytoniowy w 1928 roku z okręgu śląskiego i pomorskiego, co zawdzięczać należy w dużej mierze kulturze rolniczej miejscowej ludności, jak i wykonaniu zobowiązań plantatorów wobec Skarbu Państwa, naruszanych w innych okręgach przez nielegalną konsumpcję i handel wyprodukowanym surowcem tytoniowym.

Obecnie uprawa tytoniu dozwolona jest zasadniczo w następujących okręgach:

L. p.	OKRĘGI	WOJEWÓDZTWO	POWIATY
1	Małopolskie	Stanisławowskie	horodeński, kołomyjski, kosowski, peczeniżyński, rohatyński i śniatyński. Borszczowski, buczacki, czortkowski, husiatyński, podhajecki, skałacki, tarnopolski, trembowelski, zaleszczyński i zabarski.
2	Śląski Wołyński	Tarnopolskie	rybnicki.
3		Śląskie Wołyńskie	krzemieniecki, dubieński, zdołbunowski, rówieński, południowa część łuckiego, horochowski i włodzimierski.
4	Lubelski	Lubelskie	chełmski, hrubieszowski, krasnostawski, tomaszowski i zamojski.
5	Grodzieński	Białostockie	grodzieński, wołkowyski i augustowski.
6	Pomorski	Pomorskie	grudziądzki.

Niezależnie od powyższych okręgów uprawy Dyrekcja Polskiego Monopoli Tytoniowego dąży stale do rozszerzenia terenów uprawy tytoni w województwach środkowych Państwa i w tymże celu obecnie już zezwala niejednokrotnie na zakładanie plantacji próbnych dla celów eksperymentalnych i pokazowych.

Oryginał można przeczytać również na stronie Wielkopolskiej Biblioteki Cyfrowej:
<http://www.wbc.poznan.pl/dlibra>

**Więcej na:
www.top25snuff.com**